

Katılım Bankalarında Denetim Kalitesi ve Kârlılık İlişkisi Üzerine Bir Uygulama

An Implementation of The Relationship of Audit Quality and Profitability in Participation Banks

Fatih AKBAŞ¹

Araştırma Makalesi / Research Article

Geliş Tarihi / Received: 21.06.2022

Kabul Tarihi / Accepted: 22.10.2022

Doi: 10.48146/odusobiad.1133889

Atıf / Citation: Akbaş F., (2022). “Katılım Bankalarında Denetim Kalitesi ve Kârlılık İlişkisi Üzerine Bir Uygulama” ODÜSOBİAD 12 (3), 1997-2012 Doi: 10.48146/odusobiad.1133889

Öz

Tüm ticari işletmelerde olduğu gibi bankalarda da denetim faaliyetleri oldukça önemlidir. Organizasyonun faaliyetlerinin ne kadar sağlıklı işlediğini denetim faaliyetlerinin sonucu ortaya koymaktadır. Denetim süreçleri ise yönetim kurulları tarafından görevlendirilen komiteler tarafından yürütülmektedir. Bu çalışmada denetim komitesinin etkinliğinin banka kârlılığı üzerindeki etkisi incelenmiştir. İnceleme de kullanılan veriler 2015-2021 yıllarında Türkiye’de faaliyette bulunan katılım bankalarına aittir. Seçilen değişkenler bankacılık sektöründe uygulanan denetim standartlarına göre oluşturulan raporlardan edinilmiştir. Çalışmada dengeli panel veri yöntemi kullanılmıştır. Yapılan analiz sonucunda denetim komitesinin etkinliği ile net kâr payı gelirlerinin aktiflere oranı (NKEK) arasında %10 istatistikî önem düzeyinde anlamlı ve pozitif yönlü bir ilişki tespit edilmiştir. Denetim komite etkinliğinde meydana gelebilecek bir birimlik değişim modelin bağımlı değişkeni olan NKEK’yi aynı yönde 0,9627 birim etkilemektedir. Diğer bağımsız değişken aktif toplamı ile bağımlı değişken arasında anlamlı bir ilişki tespit edilememiştir. Etkin bir denetim komitesine sahip bankalar yüksek bir denetim kalitesine sahip olabilir. Kalitesi yüksek bir denetim sürecine gireceğini bilmek ve iç denetim süreçlerini buna göre ayarlamak bankaların kârlılığını arttırabilecektir.

Anahtar Kelimeler: Denetim Komitesi, Panel Veri, Katılım Bankaları, Kârlılık, Bağımsız Denetim.

Abstract

As in all commercial enterprises, audit activities are very important in banks. The results of the audit activities reveal how well the activities of the organization are functioning. Audit processes are carried out by committees appointed by the boards of directors. In this study, the effect of audit

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Ordu Üniversitesi, İkizce MYO, Finans-Bankacılık ve Sigortacılık Bölümü, Ordu, E-mail: fatihakbas@odu.edu.tr, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2474-8913>

committee effectiveness on bank profitability is analyzed. The data used in the analysis belong to participation banks operating in Turkey from 2015 to 2021. The selected variables were obtained from reports prepared according to the auditing standards applied in the banking sector. A balanced panel data method is used in the study. As a result of the analysis, a significant and positive relationship was found between the effectiveness of the audit committee and the ratio of net dividend income to assets (NKEK) at a 10% statistical significance level. A one-unit change in audit committee effectiveness affects the dependent variable of the model, NKEK, by 0.9627 units in the same direction. There is no significant relationship between the other independent variable, total assets, and the dependent variable. Banks with an effective audit committee may have a high audit quality. Knowing that they will undergo a high-quality audit process and adjusting internal audit processes accordingly may increase the profitability of banks.

Keywords: Audit Committee, Panel Data, Participation Banks, Profitability, Independent Audit.

Giriş

Finans sektörünün ekonomiye katkısı sektörün ekonomi üzerindeki arz ve talep yönlü hareketiyle gerçekleşmektedir. Sektör arz yönlü hareketinde aracılık rolü üstlenmektedir. Diğer sektörlerin ihtiyaç duyduğu mali hizmet girdilerini sağlayarak üretimin üzerindeki mali kısıtların kalkmasına böylelikle ekonomideki üretim artışının sağlanmasına katkı sağlamaktadır. Talep yönlü hareketinde ise sektörün kendi üretimi için girdi talebiyle birlikte bu girdiyi sağlayan kesimlerin üretim artışına katkı sağlamaktadır (Günçavdı ve Küçükçifci, 2002:92).

Finansal sektörü oluşturan birimler finansal piyasalar aracılığıyla fon fazlalığı ve açığı arasındaki dengeyi sağlarlar. Yatırımcıların ihtiyaç duydukları bilgileri sağlamak finansal piyasaların temel görevleri arasındadır. Yatırımcıların doğru bilgiye ulaşabilmeleri firmaların faaliyet sonuçlarını yansıttıkları finansal tablolarında yer alan bilgilerin gerçeğe uygunluğuyla sağlanabilir. Bilgilerin doğruluğuyla ilgili kuşku fonların etkin dağılımını engelleyecektir. Bu fonların atıl kalmasına ve ihtiyaç duyulan kaynaklara ulaşamamasına sebep olacaktır.

Bankaların denetim faaliyetleri Türkiye Muhasebe Standartlarına uygunluğu, Türkiye Denetim Standartları kapsamında yapılan denetim prosedürleri ile gerçekleştirilip makul bir güvence sağlamak amacıyla yapılmaktadır (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2015). Bankaların bağımsız denetimi Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (KGK) tarafından 5411 sayılı Bankacılık kanununun 15,33,36,39 ve 93 maddelerinin ilgili fıkralarına dayanılarak hazırlanan yönetmelikler ve çıkartılan denetim standartları ile yapılmaktadır. Yapılan bağımsız denetimde bankaların yıllık faaliyet raporlarında yer alan finansal bilgiler ile denetimi yapılan finansal tabloların gerçeği yansıtmadığı ve tutarlı olup olmadığı bir rapora bağlanarak denetimi yapan bağımsız denetçiler tarafından dört farklı görüşten birisi belirtilerek kamuoyuna sunulmaktadır (Karakoç, 2013:19).

Bankacılık Kanununda dört tip banka sayılmıştır. Katılım bankaları da bu banka türlerinden biridir. Katılım bankaları 2019 yılında faizsiz finans kuruluşlarının denetim standartları yayınlanana kadar diğer bankalar ile aynı prosedürlere sahipti. 2019 yılında çıkarılan standartlar 1 Ocak 2021 tarihinden sonraki faaliyetler için geçerli kılınmıştır. Fakat faizsiz finans kuruluşları bu standartları istemeleri halinde 2020 yılındaki faaliyetleri içinde kullanabileceklerdir.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK), 2018 yılında mesleki ilke ve standartların belirlenmesi ve Türkiye Katılım Bankaları Birliği tarafından kurulacak bir komite ile bunun sağlanması amacıyla 2018/7736 sayılı bir karar almıştır (TKBB Danışma Kurulu, 2018). TKBB bu karar uyarınca bünyesinde danışma kurulu oluşturmuştur. BDDK tarafından ilgili bankalar tarafından en az üç kişiden oluşan danışma komiteleri oluşturması ve komitelerin TKBB Danışma Kurulu tarafından oluşturulan standartlara aykırı karar alamayacakları hükmünü getirerek ortak usul ve esaslarda standartların getirilerek uygulamada yeknesaklığa gidilmesi sağlanmıştır (Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu, 2019). 2019 yılının son aylarında KGK tarafından faizsiz finans kuruluşlarının bağımsız denetim standartları resmî gazetede yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Böylelikle İslami Finans Kuruluşları Muhasebe ve Denetim Kuruluşu (AAOIFI) tarafından oluşturulan standartlar Bankacılık mevzuatına kazandırılarak uluslararası denetim alanında önemli bir adım atılmış oldu (Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu, 2019).

Tüm bu faaliyetlerin sonucunda uluslararası faizsiz finansal piyasalarda faaliyet gösteren kurumlar ile ortak denetim standartlarına ulaşılma istenmektedir. 2019 yılı faaliyet sonuçları itibariyle henüz faizsiz finansal kurumlara yönelik bağımsız denetim standartları uygulanmaya başlanmamıştır. Bu çalışmanın amacı katılım bankalarının denetim komitelerinin, bankanın kârlılığı üzerinde etkisini ölçmektir. Literatür incelendiğinde bankaların Denetim komitelerinin banka kârlılığı üzerinde etkisine yönelik çalışmanın yer almadığı tespit edilmiştir. Çalışmanın ikincil amacı alandaki bu boşluğu doldurarak literatüre katkı sağlamaktır. Çalışmada 2015-2021 yılları arasında bankacılık sektöründe uygulanan denetim standartlarına göre oluşturulan raporlardan elde edilen veriler kullanılmıştır.

Denetim Kalitesinin Ölçülmesi

Denetim kalitesi denetim firmaları tarafından verilen hizmetin kalitesini ifade eder. Bu hizmet iki farklı olgu olarak karşımıza çıkar. Algılanan ve gerçekleşen denetim kalitesi. Gerçekleşen denetim kalitesinin ölçülmesi, gözlemlenmesinin zorluğu ve denetim hizmeti sonrası değerlendirilebilmesi sebebiyle güçtür (Dang, 2004:17–18). Bu zorluk dolayısıyla literatürde genelde algılanan denetim kalitesini temsil eden göstergeler kullanılmaktadır (Tuan, Besen ve Saygı, 2019:215). Literatür incelendiğinde denetim kalitesini etkileyen birçok faktörün olduğu görülmektedir. Bunlar arasında denetim firmalarının büyüklüğü (Abughazaleh, O'Connell, Vincent ve Princen, 2015; Boone, Khurana ve Raman, 2010; DeAngelo, 1981; Donelson, Ege, Imdieke ve Maksymov, 2020; Francis ve Michael, 2009), denetim süresi (Bell, Causholli ve Knechel, 2015; Shockley, 1981), şeffaflık ve denetim raporu (Mansouri, Pirayesh ve Salehi, 2009), denetim ücreti (Climent-Serrano, Bustos-Contell, Labatut-Serer ve Rey-Martí, 2018; O'Sullivan, 2000), denetçinin sahip olduğu bilgi ve tecrübe (Cahan ve Sun, 2015; Gul, Wu

ve Yang, 2013), denetçilerin rotasyonu (Carey ve Simnett, 2006), sektörel uzmanlıkları (Minutti-Meza, 2013) sayılabilir.

Denetim kalitesini etkileyen bir başka faktörde denetim komitesinin etkinliğidir. Literatürde denetim komitesinin etkinliğiyle ilgili çalışmalar (Kandemir ve Akbulut, 2013; Şaban, 2003; Stewart ve Munro, 2007; Yakar, 2015) bulunmaktadır. Etkin bir denetim komitesinin varlığı için komitenin belirli bir büyüklüğe ve bağımsızlığa sahip olmasının yanı sıra sık sayıda toplantı yapması ve mali uzmanlığa sahip üyelerin komitede yer alması gereklidir (Li, Mangena ve Pike, 2012:99). Denetim komiteleri hem yöneticilerin hem de dış denetçilerin faaliyetlerini üstlenmiştir. Bu faaliyetleri yönetim ve firma sahipleri arasındaki vekalet sorununun azalmasına yardımcı olurken, diğer taraftan kaliteli ve bağımsız bir raporlamanın olmasını sağlamaktadır (Asiriwa, Aronmwan, Uwuigbe ve Uwuigbe, 2018:40). Raporlamanın kaliteli ve bağımsız olması denetim komitesinin yönetim, bağımsız denetçiler ve iç denetçiler arasındaki sürekli iletişimin sonucudur. Komitenin raporların kamuoyuyla paylaşılmadan önce güvenilirliğini değerlendirmesi denetim kalitesi üzerinde pozitif bir etki sağlarken paydaşların firmanın etkin bir denetim mekanizmasının olduğuna dair makul bir güvence de sağlar (Yakar, 2015:254–255). Denetim komiteleri yönetim kurulu adına iç denetim, finansal raporlama ve bağımsız denetim süreçlerinin etkinliği ve verimliliğini gözetmektedir. Komite bağımsız denetim sürecinde işletmenin iç kontrol sistemlerinin bağımsız denetçiler tarafından değerlendirilmesinde önemli bir rol üstlenir. İç denetçiler ile bağımsız denetçiler arasında iş birliğini sağlayarak denetim kalitesinin artmasına katkı sağlamaktadır (Tanyeri ve Memiş, 2017:72).

Türk Ticaret Kanununun 366.maddesinde anonim şirketlerin yönetim kurulu üyelerinin de içinde yer alabileceği iç denetimden sorumlu komite veya komisyonlar oluşturulabileceği belirtilerek denetim komitelerinin ihtiyari olarak kurulabileceğine yönelik bir yaklaşım ortaya konmuştur (Çatıkkaş, Okur ve Balkan, 2012:88). Bankaların denetim komitelerinin yapısı sermaye piyasası ve bankacılık mevzuatında yer almaktadır. Sermaye piyasaları ilişkin mevzuat incelendiğinde seri X 22 numaralı tebliğ de hisseleri borsada işlem gören ortaklıklara denetim komitesi kurma zorunluluğu getirilmiştir. Komite üyelerinin sayısı en az iki olarak belirlenirken üyelerin icrai görevi olmayan yönetim kurulu üyeleri arasından seçilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Komitenin yılda en az üç ayda bir olmak üzere dört kez toplanması zorunlu tutulmuştur. Tebliğ bankaları bu zorunluluk dışında bırakmıştır (SPK, 2006). Sermaye Piyasası Kurulu 2013 yılında yayımladığı Seri IV 63 sayılı tebliğ ile Kurumsal Yönetim Uygulamalarının Belirlenmesi ve Uygulanmasına Yönelik Tebliğde yaptığı değişiklik ile bankaların bağımsız yönetim kurulu üye sayısını üç olarak belirlemiştir. Denetim komitesinde yer alan yönetim kurulu üyelerinin bağımsız yönetim kurulu üyeleri olarak kabul edileceğine hüküm altına alınmıştır (SPK, 2013).

Bankalar Kanununun 24.maddesinde yönetim kurulu üyeleri arasından icrai görevi bulunmayan en az iki üye tarafından denetim komitesi kurulması zorunlu kılınmıştır. Aynı madde denetim komitesinin yönetim kuruluna denetim ve gözetim faaliyetlerinde yardımcı olunması amacıyla kurulacağı belirtilmiştir (Türkiye Bankalar Birliği, 2022). BDDK Bankacılık Kanununun ilgili maddelerine

dayanarak bankaların iç denetim, iç kontrol ve risk yönetim sistemlerinin işleyişi ve bunlar ile ilgili usul ve esasları düzenlemek amacıyla bankaların iç sistemleri hakkındaki yönetmelik çıkartılmıştır. Yönetmelik denetim komitelerinin nitelikleri, yetki ve sorumlulukları yapısı ve işleyişine ilişkin usul ve esasları belirlemiştir (Çatıkkaş ve Yurtsever, 2007:92–93). Bu çalışmada denetimin kalite ölçüsü olarak denetim komitesinin etkinliği kullanılacaktır. Denetim komitesinin etkinliğini ölçmek üzere literatürdeki çalışmalar ile benzer bir uygulamaya gidilecektir.

Literatür

Bağımsız denetim kalitesi ile finansal performans ilişkisini inceleyen ulusal ve uluslararası birçok çalışma bulunmaktadır. Çalışmalar yoğun olarak hisseleri sermaye piyasalarında işlem gören firmalar üzerine yoğunlaşmaktadır. Alt kısımda bu çalışma ile ilgi seviyesi yüksek çalışmalardan literatürde öne çıkan çalışmalar yer almaktadır.

Bouaziz (2012), yaptığı çalışmada Tunus Menkul Kıymetler borsasında listelenen yirmi altı şirketin denetim komitelerinin belirli özelliklerinin (etkinliği) finansal performansları üzerindeki etkisini araştırmıştır. Bağımlı değişken olarak ROA ve ROE, denetim komitesinin büyüklüğü, toplantı sayısı, bağımsızlığı ve üyelerin uzmanlıkları denetim komitesinin belirli özellikleri olarak belirlenmiştir. Analiz sonucunda, denetim komitelerinin bağımsızlığı, büyüklüğü ve uzman üyelere sahip olmasının ROA üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu, ROE üzerinde ise büyüklük ve uzmanlığın önemli ve olumlu etkisinin olduğu tespit edilmiştir.

Al-Khaddash, Al Nawas ve Ramadan (2013), yaptıkları çalışmalarında Ürdün Ticaret Bankalarının denetim kalitesini etkileyen faktörleri belirlemeye çalışmışlardır. Çalışma sonucunda denetim ücretleri, denetçi yeterliliği ve denetim firmasının büyüklüğü arasında olumlu ve önemli bir ilişki olduğunu saptamışlardır.

Houssein Eddine (2015), yaptığı çalışmada Malezya borsasında listelenen konvansiyonel ve İslami Bankaların denetim kalite göstergelerini incelemiştir. Analiz sonucunda konvansiyonel bankaların denetim kalite göstergelerinin İslami Bankaların göstergelerinden dahi iyi olduğunu tespit etmiştir.

Al Ani ve Mohammed (2015), 2009-2013 yıllarını kapsayan çalışmalarında Umman Sultanlığı Menkul Kıymetler Piyasasında sanayi, finans ve hizmet sektöründe yer alan 112 şirketin denetçi kalitesinin finansal performansları üzerindeki etkisini araştırmışlardır. Yapılan analiz sonucunda dört büyük olan ve olmayan denetim firmaları ile ROE ve firmaların piyasa rayiç bedelleri arasında pozitif korelasyon olduğunu, sanayi sektöründe denetim firmalarının ROE üzerinde, finans ve hizmet sektörlerinde denetim firmalarının yalnızca firmaların piyasa rayiç değerleri üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Diğer bağımlı değişkenler üzerinde denetim firma büyüklüğünün etkisi tespit edilememiştir.

Cengiz, Dinç ve Güngör (2017), 2010-2014 yıllarını kapsayan çalışmalarında denetim kalitesi ile firma performansı ilişkisini Borsa İstanbul İmalat sektöründe faaliyet gösteren firma verileri kullanarak

analiz etmişleridir. Çalışma sonucunda istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif bir ilişkinin denetim kalitesinin finansal performans üzerinde etkisi olduğu belirlenmiştir.

Tuan (2019), 2010-2017 yılları arasında Borsa İstanbul'da işlem gören finansal olmayan kuruluşlara ait verileri kullanarak yaptığı analizde hizmet kalitesinin firmaların finansal performanslarını olumlu etkilediği sonucuna varmıştır.

Kesen ve Salur (2020), 2013-2018 yıllarında BIST İmalat sektöründe yer alan firmaların denetim kalitesi ile kârlılığı arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışma sonucunda ROA, ROE ve Tobin Q değişkenlerinin denetim kalitesi tarafından etkilendiğini tespit etmişlerdir.

Acar (2020) 2003-2018 yılları arasını kapsayan çalışmada Türkiye'de faaliyet gösteren mevduat ve katılım bankalara ait veriler ile bu bankaların denetim kalitesi ve finansal raporlama kalitesi arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Araştırma sonucunda denetim kalitesinin finansal performansı arttırdığı ve bu kalite artışının sektörde uzman denetim firmalarından kaynaklandığı sonucuna varmıştır.

Denetim kalitesi ve firma kârlılığına ilişkin literatür incelendiğinde yukarıda sıralanan çalışmalardan da görüleceği üzere BİST'de işlem gören imalat sanayi işletmelerine yönelik çalışmaların daha yaygın olduğu görülmektedir. Sınırlı da olsa bankalar üzerinde çalışmalar yer almaktadır. Fakat literatürde denetim kalitesiyle firma kârlılığı üzerine katılım bankalarını örnekleme alan herhangi bir çalışma yer almamaktadır. Bu çalışma ile literatürde yer alan söz konusu boşluk doldurulmak istenmektedir. Katılım bankalarının denetim kalitesiyle kârlılığı arasındaki ilişkinin inceleneceği bu çalışma, literatürdeki ilk çalışma olacaktır.

Model Veri ve Yöntem

Bu çalışmada Türkiye'de faaliyette bulunan altı Katılım Bankasının 2015-2021 yılları arasındaki yedi dönemlik yıllık verilerini kullanılmıştır. Bağımsız denetim kalitesinin banka kârlılığı üzerindeki etkisinin incelendiği bu çalışmada kullanılan veriler bankaların faaliyet raporlarından toplanmıştır. Çalışmada kullanılan model Eşitlik 1'de tanımlanmıştır.

DNKE bankanın t zamanındaki denetim komitesi etkinliğini göstermektedir. Denetim komitesinin etkinliğinin ölçülmesinde denetim komitesinin toplantı sayısı, büyüklüğü, komitede yer alan bağımsız üye sayısı ve üyelerin muhasebe finans konusundaki uzmanlıkları baz alınmıştır. Puanlama yapılırken yasal zorunluluklarda belirlenen sınırlamalar içinde ve altında kalan uygulamalara o üzerinde yer alan uygulamalara 1 puan verilmiştir. Üyelerin en az birinin muhasebe ve/veya finans bilgisine sahip olması durumunda 1 aksi durumda 0 puan verilmiştir. Hesaplamalarda her bir banka için toplam puanların ortalaması alınarak denetim komitesinin etkinliği ölçülmüştür.

$$NKAK_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \ln AKT_{i,t} + \beta_2 DNKE_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

Eşitlik 1'de yer alan modelde $NKAK_i$ bankanın t zamanındaki net kâr payı gelirlerinin toplam aktiflere oranını göstermektedir. Bu değişken modelin bağımlı değişkeni konumundadır. Bankacılık sektöründe

kullanılan temel kârlılık oranı ROE'dir (net kâr/öz kaynak). Bu oran aktif kârlılık (Net kâr/aktifler) ve sermaye çarpanı (aktifler /öz kaynaklar) olarak ikiye ayrılabilir. Aktif kârlılık oranı bankaların bir birim aktif ile sağladıkları net kârı göstermektedir. Bankaların sermaye yeterlilikleri ve risk düzeylerini ise sermaye çarpanı ile görebiliriz. Aktif kârlılık oranı da iki alt orana ayrılabilir. Bunlardan varlık kullanım oranı varlıkların verimliliğini göstermektedir ve toplam gelirler/aktifler şeklinde ifade edilmektedir. İkincisi toplam gelirlerdir ve net faiz ve faiz dışı gelirler şeklinde ayrıştırılabilir ve bunların aktiflere oranı ile toplam faiz dışı gelirler /aktifler ve net faiz gelirleri /aktifler oranları elde edilir (Bumin, 2009, ss. 44-45). Çalışmada net faiz marjı olarak da isimlendirilen net faiz gelirlerinin / aktifler bağımlı değişken olarak kullanılmıştır. Katılım bankaları faiz değil kâr payı geliri elde ettikleri için oran net kâr payı geliri / aktifler şeklinde yazılacaktır. Eşitlik 1'de yer alan son değişken LnAKT değişkenidir. Bu değişken i bankanın t zamanındaki toplam aktiflerinin doğal logaritmasını göstermektedir. Söz konusu değişken modelin kontrol değişkeni niteliğindedir.

Analiz ve Bulgular

Eşitlik 1'de yer alan modelin örneklem grubuna ilişkin tanımlayıcı istatistikleri Tablo 1'de yer almaktadır. Bu tabloda gözlem sayısı, ortalama, standart hata, en yüksek ve en düşük değerler raporlanmıştır.

Tablo 1 incelendiğinde bankaların denetim komitesinin etkinliği olarak belirlenen denetim kalitesinin (DNKE) ortalamasının %95,3 olduğu görülmektedir. Tanımlayıcı istatistik tablolarına göre analiz kapsamında incelenen bankaların ortalama net kâr payı oranı (NKAK) %297,7 olarak tespit edilmiştir.

Tablo 1: Tanımlayıcı İstatistikler

Değişkenler	Gözlem	Ortalama	Standart Hata	En Düşük	En Yüksek
NKAK	35	2,977	0,846	1,168	4,240
LnAKT	35	1,739	1,128	13,667	18,841
DNKE	35	0,953	0,233	0,000	0,750

Tanımlayıcı istatistiklerin belirlenmesinden sonra sıra modelin tahmin edilmesine gelmiştir. Panel veri analizlerinde varsayımların geçerliliği için sabit etkiler, havuzlanmış model ve rassal etkiler olmak üzere üç farklı yöntem kullanılmaktadır. Öncelikle bu yöntemlerden hangisinin geçerli olduğunun araştırılması gerekmektedir.

Tablo 2: Tahminciler Arasında Karar Vermek İçin Yapılan Testler

	TYBEEÇO	TYZEEÇO	IYEÇO	Score Testi	B-P LM Testi
Ki-Kare	4,37	0	3,735	2,91	6,12
Olasılık Değeri	0,018	0,351	0,047	0	0,067

Araştırmada önce hem birim hem de zaman etkilerinin yer aldığı iki yönlü modelin geçerliliğini test etmek amacıyla en çok olabilirlik üzerinden yapılan LR testine (İYEÇÖ) bakılmalıdır. Test sonucuna göre H_0 hipotezi reddedilmektedir. Birim ve/veya zaman etkileri vardır. Bu test her ne kadar iki yönlü modelin geçerli olduğunu göstermiş olsa da birim ve zaman etkilerini ayrı ayrı sınamak gerekmektedir. Ancak hem birim hem de zaman etkilerinin ayrı ayrı varlığı anlaşılırsa iki yönlü modelin geçerliliğinden emin olunacaktır. Tabloda birim etkilerin varlığını sınamak amacıyla üç alternatif test yer almaktadır. Bunlar en çok olabilirlik üzerinden yapılan LR testi (TYBBEÇÖ), en çok olabilirlik üzerinden yapılan skor testi ve tesadüfi etkiler için genelleştirilmiş en küçük kareler üzerinden yapılan Breusch-Pagan LM testidir. Bu testlerde H_0 hipotezi, birim etkinin standart hatası sifıra eşittir ve Breusch-Pagan LM testinde birim etkinin varyansı sifıra eşittir şeklinde kurulmaktadır Tablo 2’de söz konusu testlerin olasılık değerleri incelendiğinde tüm testlerde H_0 hipotezinin reddedildiği görülmektedir. Dolayısıyla birim etki vardır. Tabloda Zaman etkilerin varlığını sınamak için de en çok olabilirlik üzerinden yapılan ve H_0 hipotezi zaman etkisinin standart hatası sifıra eşittir şeklinde kurulan LR testide (TYZEEÇÖ) yer almaktadır. Testin sonucuna göre H_0 hipotezi reddedilememektedir. Zaman etkileri yoktur. Dolayısıyla sadece birim etkilerinin olduğu tek yönlü model geçerlidir iki yönlü model geçerli değildir. Birim etkinin varlığını anlaşıldıktan sonra ortaya çıkan bu etkinin sabit mi tesadüfi mi olduğuna karar vermek amacıyla Hausman Testi yapılacaktır.

Tablo 3: Hausman Testi

Hipotez	Test Adı	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
$H_0: \sigma_u^2 = 0$	Hausman Testi	0,92	0,6316
$H_1: \sigma_u^2 \neq 0$			

Hausman testi sonucunun gösterildiği Tablo 3’teki elde edilen bulgular parametreler arasındaki fark sistematik değildir şeklindeki H_0 hipotezinin test edildiğini göstermektedir. Hausman testinin olasılık değeri incelendiğinde H_0 hipotezinin reddedilmekte ve iki tahmincinin de tutarlı olduğuna fakat tesadüfi etkiler tahmincisinin etkin olduğuna dolayısıyla kullanılmasının uygun olduğuna karar verilmektedir.

Tablo 4: Panel Veri Analizinin Temel Varsayımlarının Testi

Hipotez	Test Adı	Test İstatistiği	Olasılık Değeri
H ₀ : Hem birim etkinin varyansı, hem de otokorelasyon katsayısı sıfıra eşittir	LM ve Genişletilmiş LM Testi	ALM: 3,38	0,0658
H ₁ : Hem birim etkinin varyansı, hem de otokorelasyon katsayısı sıfıra eşit değildir.		LM:9,5	0,0086
H ₀ : Sabit Varyans	Levene, Brown ve Forsythe'nin Testi	df(4,30)	
		W ₀ :3,39	0,0208
		W ₅₀ :2,38	0,0735
H ₁ : Değişen Varyans		W ₁₀ :3,39	0,0208
H ₀ : Otokorelasyon yok	Baltagi – Wu LBI Testi	1,683	Test İstatistiği <2 ise otokorelasyon önemlidir.
H ₁ : Otokorelasyon Var	Bhargava, Franzi ve Narendranathan'ın DW Testi	1,560	

Eşitlik 1'deki modelin panel veri analizi ile test edilmesine geçmeden önce veri setinin panel veri analizinin varsayımlarını sağlayıp sağlamadığı analiz edilecektir. Tablo 3'te elde edilen sonuçlar, tesadüfi etkiler modeli ile varsayım testlerinin yapılacağını göstermektedir. Tablo 4'te bu varsayım testlerine ilişkin sonuçlar gösterilmektedir. Tablo 4 'de ilk olarak otokorelasyon için sonuçlara (ALM) bakıldığında otokorelasyon yoktur şeklindeki temel hipotezin reddedildiği görülmektedir. Otokorelasyon vardır. Ayrıca birleşik testte (LM) de H₀ hipotezi reddedilmektedir. Dolayısıyla birim etkinin varyansının ve otokorelasyon katsayısının sıfıra eşitliği reddedilmektedir. Birim etki ve/veya otokorelasyon vardır. Otokorelasyon için ayrıca Baltagi-Wu LBI Testi, Bhargava, Franzi ve Narendranathan DW Testi de yapılmıştır. Elde edilen test istatistiklerinin 2'den küçük olması da otokorelasyonun varlığını ayrıca kanıtlamaktadır. Tabloda ayrıca değişen varyans sorununun sınanması için yapılmış olan Levene, Brown ve Forsythe Testinin sonuçları da yer almaktadır. Bu testin 0, 50 ve 10 birim için test istatistikleri df(4,30) serbestlik derecesi için W₀, W₁₀, W₅₀ ile tabloda gösterilmektedir. Gösterilen test istatistikleri df(4,30) serbestlik dereceli Snedecor F tablosu ile karşılaştırılarak birimlerin varyansları eşittir şeklinde kurulan H₀ hipotezi sınanmaktadır. Elde edilen olasılık değerlerinin istatistiki açıdan anlamlı bulunması H₀ hipotezinin reddedileceğini göstermektedir. Dolayısıyla birimler arası değişen varyans sorunu (heteroscedasticity) vardır. Üç sorunun varlığı sebebiyle Driscoll-Kraay Tesadüfi etkiler modeli birlikte kullanılmıştır.

Tablo 5: Modelin Analiz Sonuçları

Değişkenler	Katsayı	Standart Hata	Olasılık Değeri
LnAKT	0,0023	0,1763	0.990
DNKE	0,9627	0,4123	0.058
C	2,4281	2,748	0.411

Kesit G.: 5 Göz. Say: 35 R²: 0,2055 Wald K²: 6,20 Olasılık: 0,0451

Katılım bankalarında denetim kalitesinin banka kârlılığı üzerindeki etkinin araştırıldığı ve Eşitlik 1’de gösterilen modelin tesadüfi etkiler ve Driscoll-Kraay tahmincisi ile analiz edilmesi ile elde edilen sonuçlar Tablo 5’te gösterilmektedir. Analiz sonuçlarının yer aldığı Tablo 5 incelendiğinde modelin genel olarak anlamlılık düzeyini gösteren Wald K² değeri 6,20 olarak bulunmuştur. Söz konusu istatistiğin olasılık değeri 0,0451’dir. Bu sonuç modelin genel olarak %5 istatistiki önem düzeyinde anlamlı olduğunu ortaya koymaktadır. Modelin açıklama gücünü gösteren R² değeri ise 0,2055’tir. Söz konusu değer her ne kadar %21 düzeyini işaret etse de sosyal bilimler ve iki değişkenli bir modele göre önemli bir ilişki düzeyini ortaya koymaktadır. Modelde yer alan değişkenlerin olasılık değerleri incelendiğinde LnAKT değişkeninin olasılık değeri 0,990 iken DNKE değişkeninin olasılık değeri 0,058’dir. Söz konusu sonuçlar LnAKT değişkeninin %10 istatistiki önem düzeyinde dahi anlamlı bir ilişki ortaya koymadığını, DNKE değişkeninin ise %10 istatistiki önem düzeyinde anlamlı bir ilişki ortaya koyduğunu ifade etmektedir. Çalışmanın öznesi konumunda olan Çalışmanın öznesi konumunda olan DNKE değişkeninde meydana gelecek bir değişim modelin bağımlı değişkeni olan NKEK’yı aynı yönde etkilemektedir. Bu durum DNKE değişkeninin pozitif olması ile açıklanmaktadır. DNKE değişkeninde meydana gelebilecek bir birimlik değişim modelin bağımlı değişkeni olan NKEK’yı aynı yönde 0,9627 birim etkilemektedir.

Sonuç ve Öneriler

Bilginin güvenilirliğinde önemli bir unsur denetimdir. Denetimin yokluğu ya da etkili olmaması sermaye maliyetlerinin artmasına sebep olabileceği gibi reel ekonomi ve işletmeleri de olumsuz etkileyebilecektir. Denetim komitelerinin hem iç hem de dış denetimlerde gözetim görevleri bulunmaktadır. Etkin bir denetim komitesinin varlığı etkin bir iç denetim yapılmasını sağlayacaktır. Bunun sonucunda işletmenin raporlama standartlarına uyumu artacak bu da kamunun doğru bilgilere ulaşmasına katkı sağlayacaktır. Komite dış denetim konusunda ise bağımsız denetçilerin seçiminin yanı sıra bağımsız denetimin tüm süreçlerinin işleyiş ve etkinliğinden sorumludur. Denetim komitesinin görev ve sorumlulukları sonuçta denetim kalitesi üzerinde pozitif bir katkı yaratılmasını sağlayacaktır (TÜSİAD, 2012:14).

Yapılan çalışma sonucunda banka kârlılığı olarak seçilen bağımlı değişken net kâr payı gelirlerinin aktiflere oranı ile bankaların denetim kalitesinin etkinliği arasında anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir.

Denetim komite etkinliğinde meydana gelebilecek bir birimlik değişim modelin bağımlı değişkeni olan NKEK'yı aynı yönde 0,9627 birim etkilemektedir. Literatürde farklı alanlarda faaliyet gösteren firmalar üzerinde de benzer sonuçlar bulunmuştur. Analiz sonuçları Cengiz, Dinç ve Güngör (2017), Kesen ve Salur (2020) ve Bouaziz (2012) tarafından bulunan sonuçları destekler niteliktedir. Kaliteli bir denetim süreci geçireceğini bilen bankalar işlemlerini karlarını maksimize ve/veya optimize etmeye ayırırken, aynı zamanda yürürlükteki yasal düzenlemelere de uygun olarak gerçekleştirmektedir. İç denetim mekanizmasının da sağlıklı işlemesi bankanın kârlılığının artmasına neden olabilir. Çünkü kaliteli bir dış denetime girecek olan banka kendi içerisindeki süreçleri de bağlı olduğu denetim firmasının süreçlerine uyumlaştırmaya çalışmaktadır.

Yapılan analiz ile katılım bankalarının kârlılıklarının artırılmasında denetim kalitesinin rolü istatistikî olarak ortaya konmuştur. Dolayısı ile kârlılığını arttırmak isteyen bir katılım bankasının denetim kalitesine dikkat etmesi gerektiği ifade edilebilir. Katılım bankalarının denetim kalitelerini arttırabilmeleri için yapabilecekleri başlıca faaliyetler literatür ve sektör incelemeleriyle aşağıdaki şekilde ortaya konabilir. Bu kapsamda katılım bankalarının denetim kalitelerini arttırabilmeleri için etkin bir kurumsal yönetim anlayışı oluşturması, denetim komitelerinde yer alan bağımsız üye sayılarını arttırması, kadın üyelerin komitelerde yer almasını desteklemeli, denetim komitesi alt uzmanlık konularına göre organize edilmeli, toplantı sıklığı arttırılmalı, komitelerde alanlarında deneyimli ve uzman üyelerin yer almasının sağlanması iç denetimin kalitesini, dolayısı ile kârı arttırmada yardımcı olabilir. Denetim kalitesinin dış denetim boyutunda da kalitesini arttırmak için faaliyetler gerçekleştirilebilir. Bağımsız denetim firmalarından tecrübesi ve büyüklüğü belirli bir seviyeyi aşmış bağımsız denetim firmalarının tercih edilmesi ve bu bağımsız denetim firmalarının işlerini yaparken müdahaleden kaçınılması ile bağımsız denetim kalitesi arttırılabilir.

Çalışmanın yalnızca katılım bankaları üzerinde gerçekleştirilmesi sonuçların sektöre yönelik genelleştirilmesine imkân vermemesi ve dengeli panel yönteminin kullanılması sebebiyle faaliyette bulunan beş katılım bankasına ait verilerin kullanılması çalışmanın kısıtları olarak sayılabilir. Çalışma sonucu olan denetim komitelerinin banka kârlılığı üzerindeki olumlu etkisi, komitenin etkinliği konusundaki yaklaşımlara yol gösterici olması beklenmektedir.

Çalışmada elde edilen sonuçların Türkiye'de yapılacak benzer çalışmalara yararlı olacağı düşünülmektedir. Gelecekteki çalışmalarda bağımsız değişken sayısının arttırılması, çalışma döneminin daha uzun yılları içermesi önerilmektedir. Çalışma döneminin genişletilmesi, farklı analiz tekniklerinin kullanılması ile yeni çalışmalar gerçekleştirilebilir.

Çıkar Çatışması Beyanı

“Katılım Bankalarında Denetim Kalitesi ve Kârlılık İlişkisi Üzerine Bir Uygulama” başlıklı makalemiz ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş, kişi ile mali çıkar çatışması yoktur.

Kaynakça

- Abughazaleh, N., O'Connell. Vincent ve Princen, J. (2015). Audit Quality, Auditor Size and Legal Environments. *Quarterly Journal of Finance and Accounting*, 53(3/4), 39–78.
- Acar, M. (2020). Finansal Raporlama Kalitesi İle Denetim Kalitesi Arasındaki İlişkinin Türk Bankacılık Sektörü Çerçevesinde İncelenmesi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, (88), 125–154.
- Al-Khaddash, H., Al Nawas, R. ve Ramadan, A. (2013). Factors affecting the quality of Auditing: The Case of Jordanian Commercial Banks. *International Journal of Business and Social Science*, 4(11), 206–222.
- Al Ani, M. K. ve Mohammed, Z. O. (2015). Auditor Quality and Firm Performance: Omani Experience. *European Journal of Economics, Finance and Administrative Sciences*, 74, 13–23.
- Asiriwuwa, O., Aronmwan, E. J., Uwuigbe, U. ve Uwuigbe, O. R. (2018). Audit Committee Attributes and Audit Quality: A Benchmark Analysis. *Business: Theory and Practice*, 19, 37–48.
- Bankaların Bağımsız Denetimi Hakkında Yönetmelik. (2015, 02 Nisan). Resmî Gazete (Sayı: 29314). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2015/04/20150402-5.htm>.
- Bell, T. B., Causholli, M. ve Knechel, W. R. (2015). Audit Firm Tenure, Non-Audit Services, and Internal Assessments of Audit Quality. *Journal of Accounting Research*, 53(3), 461–509.
- Boone, J. P., Khurana, I. K. ve Raman, K. K. (2010). Do the Big 4 and the Second-tier firms provide audits of similar quality? *Journal of Accounting and Public Policy*, 29(4), 330–352.
- Bouaziz, Z. (2012). The Impact of the Presence of Audit Committees on the Financial Performance of Tunisian Companies. *International Journal of Management & Business Studies*, 2(4), 57–64.
- Bumin, M. (2009). Türk Bankacılık Sektörünün Karlılık Analizi: 2002-2008. *Maliye ve Finans Yazıları*, 1(84), 39–60.
- Cahan, S. F. ve Sun, J. (2015). The Effect of Audit Experience on Audit Fees and Audit Quality. *Journal of Accounting, Auditing & Finance*, 30(1), 78–100.
- Carey, P. ve Simnett, R. (2006). Audit Partner Tenure and Audit Quality. *The Accounting Review*, 81(3), 653–676.
- Çatıkkaş, Ö., Okur, M. ve Balkan, İ. (2012). Bankalarda Denetim Komitesi Uygulaması. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği.
- Çatıkkaş, Ö. ve Yurtsever, G. (2007). Türkiye Uygulamaları Açısından Denetim Komiteleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Mali Çözüm*, (81), 79–102.

- Cengiz, S., Dinç, Y. ve Güngör, S. (2017). Bağımsız Denetim Kalitesinin Finansal Performans Üzerindeki Etkisinin İncelenmesi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama. Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 9(19), 171–197.
- Climent-Serrano, S., Bustos-Contell, E., Labatut-Serer, G. ve Rey-Martí, A. (2018). Low-Cost Trends in Audit Fees and Their Impact on Service Quality. *Journal of Business Research*, 89, 345–350.
- Dang, L. (2004). *Assessing Actual Audit Quality*. Doktora Tezi. Drexel University, Philadelphia.
- DeAngelo, L. E. (1981). Auditor Size and Audit Quality. *Journal of Accounting and Economics*, 3(3), 183–199.
- Donelson, D. C., Ege, M., Imdieke, A. J. ve Maksymov, E. (2020). The Revival of Large Consulting Practices at The Big 4 And Audit Quality. *Accounting, Organizations and Society*, 87, 101157.
- Faizsiz Bankacılık İlke ve Standartlarına Uyuma İlişkin Tebliğ. (2019, 14 Eylül). Resmî Gazete (Sayı: 30888). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2019/09/20190914-4.htm>.
- Francis, J. R. ve Michael, D. Y. (2009). Big 4 Office Size and Audit Quality. *The Accounting Review*, 84(5), 1521–1552.
- Gul, F. A., Wu, D. ve Yang, Z. (2013). Do Individual Auditors Affect Audit Quality? Evidence From Archival Data. *Accounting Review*, 88(6), 1993–2023.
- Günçavdı, Ö. ve Küçükçifci, S. (2002). Türkiye'de Finansal Liberalleşme Sürecinin Başarımı Ve Malî Kesim Üzerine Bir Değerlendirme. *ODTÜ Gelişme Dergisi*, 29(1–2), 87–107.
- Houssein Eddine, C. O. (2015). Audit Quality Influencing Factors: Comparative Study between Islamic and Conventional Banks in Malaysia. *Middle East Journal of Business*, 10(1), 17–26.
- Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu. (2019). Faizsiz Finans Denetim Standartlarına İlişkin Kurul Kararları. <https://www.kgk.gov.tr/ContentAssignmentDetail/4626/Faizsiz-Finans-Denetim-Standartlarına-İlişkin-Kurul-Kararları-14-Aralık-2019-tarihli-ve-30978-Sayılı-Resmî-Gazetede-Yayımlanmıştır->, (Erişim Tarihi: 17.03.2022).
- Kandemir, T. ve Akbulut, H. (2013). Bağımsız Denetimin Etkinliğinde Denetimden Sorumlu Komitenin Rolü: Türkiye'deki Bağımsız Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma. *Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi*, 9(20), 37–55.
- Karakoç, M. (2013). Türk Ticaret Kanunu İle Birlikte Bağımsız Denetimde Meydana Gelen Gelişmeler. *Muhasebe ve Finans*, (59), 17–38.
- Kesen, B. ve Salur, M. N. (2020). Bağımsız Denetim Kalitesinin Şirketlerin Finansal Performansı Üzerine Etkisi: Borsa İstanbul'da Bir Uygulama. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 13(3), 559–576.

- Kurumsal Yönetim İlkelerinin Belirlenmesine ve Uygulanmasına İlişkin Tebliğ (Seri IV, No:56)'de Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri IV, No:63). (2013, 22 Şubat). Resmî Gazete (Sayı: 28567). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2013/02/20130222-9.htm>.
- Li, J., Mangena, M. ve Pike, R. (2012). The Effect of Audit Committee Characteristics on Intellectual Capital Disclosure. *The British Accounting Review*, 44(2), 98–110.
- Mansouri, A., Pirayesh, R. ve Salehi, M. (2009). Audit Competence and Audit Quality: Case in Emerging Economy. *International Journal of Business and Management*, 4(2), 17–25.
- Minutti-Meza, M. (2013). Does Auditor Industry Specialization Improve Audit Quality? *Journal of Accounting Research*, 51(4), 779–817.
- O'Sullivan, N. (2000). The Impact of Board Composition and Ownership on Audit Quality: Evidence from Large UK Companies. *British Accounting Review*, 32(4), 397–414.
- Şaban, U. (2003). İşletmelerde Denetimin Etkinliğini Sağlamada Denetim Komitesinin Rolü ve Türkiye'de Uygulanabilirliği. *Muhasebe ve Denetime Bakış*, 3(8), 71–82.
- Shockley, R. A. (1981). Perceptions of Auditors' Independence: An Empirical Analysis. *The Accounting Review*, 56(4), 785–800.
- Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ (Seri X, No:22). (2006, 06 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 26196). Erişim adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2006/06/20060612M1-1.htm>.
- Stewart, J. ve Munro, L. (2007). The Impact of Audit Committee Existence and Audit Committee Meeting Frequency on the External Audit: Perceptions of Australian Auditors. *International Journal of Auditing*, 11(1), 51–69.
- Tanyeri, A. ve Memiş, M. Ü. (2017). Bağımsız Denetimin Etkinliği Açısından İç Kontrol Sisteminin İncelenmesi ve Komitelerin Önemi. *Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 9(1), 61–77.
- TKBB Danışma Kurulu. (2018). BDDK Kurul Kararı. [tkbbdanismakurulu.org.tr.https://tkbbdanismakurulu.org.tr/uploads/belgeler/BDDK-Kurul-Karari.pdf](https://tkbbdanismakurulu.org.tr/uploads/belgeler/BDDK-Kurul-Karari.pdf), (Erişim Tarihi: 18.01.2022).
- Tuan, K. (2019). Bağımsız Denetim Hizmetinin Kalitesi ve Finansal Performans: Borsa İstanbul Örneği. *Finans Politik & Ekonomik Yorumlar*, 649, 69–81.
- Tuan, K., Besen, R. ve Saygı, A. (2019). Bağımsız Denetimde Kalite Göstergeleri: Literatür İncelemesi. *Çukurova Üniversitesi İİBF Dergisi*, 23(2), 211–227.
- Türkiye Bankalar Birliği. (2022). İstatistiki Raporlar. TBB. <https://www.tbb.org.tr/tr/bankacilik/banka-ve-sektor-bilgileri/istatistiki-raporlar/59>, (Erişim Tarihi: 18.01.2022).

- TÜSİAD. (2012). Uygulama Örnekleri ile Birlikte A'dan Z' ye Denetim Komiteleri. İstanbul: Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği. <https://tusiad.org/tr/yayinlar/raporlar/item/5614-uygulama-ornekleri-ile-birlikte-adan-zye-denetim-komiteleri>, (Erişim Tarihi: 21.03.2022).
- Yakar, S. (2015). Denetim Kalitesinde Denetim Komitesinin Etkinliği. Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 14(54), 251–263.

Extended Abstract

Audit activities are highly important in banks as in all commercial businesses. Results of audit activities reveal how healthy an organization's processes are. Audit processes are conducted by committees assigned by boards of directors. In this study, the effectiveness of audit committee on bank profitability is investigated. Audit activities of banks are conducted with audit procedures in line with Turkish Accounting Standards and in the scope of Turkish Audit Standards and aim at establishing reasonable security. When the literature is examined, there is no study on the effect of audit committees of banks on bank profitability. The secondary aim of the study is to contribute to the literature by filling the gap in the field.

In this study, datas from reports prepared based on audit standards applied in the banking sector in the 2015-2021 period were used. That datas used in this study examines the effect of independent audit quality on bank profitability by using annual data of seven periods between the relevant years, which were collected from annual reports of banks. The model used in the study is defined in Equation 1.

$$NKAK_{i,t} = \beta_0 + \beta_1 \ln AKT_{i,t} + \beta_2 DNKE_{i,t} + \varepsilon_{i,t} \quad (1)$$

The DNKE shows the effectiveness of audit committee of the bank at time t. In measuring the effectiveness of the audit committee, the number of meetings of the audit committee, its size, the number of independent members in the committee and expertise of the members in accounting and finance are based on. During scoring applications that fall within or below the limits set in legal obligations are given 0 point, and applications that fall above 1 point are given. In case at least one of the members have accounting and/or finance knowledge, they were given 1 points and 0 in case of otherwise. During calculations average total scores for each bank were taken, measuring the effectiveness of the audit committee. In the model in Equation 1, NKAK shows the ratio of the i bank's net dividend income to total assets at time t. The last variable at equation 1 is LnAKT. This variable shows the natural logarithm of total assets of bank i at time t. The said variable is the control variable of the model. Panel data analysis was used in the prediction of the model in equation 1.

As a result of the study, a significant relationship was found between the rate of net profit-sharing yields to assets chosen as bank profitability and the effectiveness of bank audit quality. One unit of change in audit committee effectiveness affects the dependent variable of the model, NKEK for 0.9627 units in the same direction. In the literature, similar results were found on companies active in different areas. Analysis results support the findings of Cengiz, Dinç, and Güngör (2017), Kesen and Salur (2020), and Bouaziz (2012). Banks that know they would have a quality audit process spare their procedures to maximize and/or optimize their profitability while conducting the same according to legal regulations in effect. Healthy processing of internal audit mechanism might lead to increased profitability of banks. The bank that will go through a quality external audit would try

to bring its internal processes in line with the processes of the audit company it is associated with. The fact that the study conducted only on participation banks does not allow for sectoral generalization and using the balanced panel method does not allow for using data of all active participation banks could be mentioned among study limitations. The study result showing positive effect of audit committees on bank profitability is expected to be instructive in approaches regarding committee effectiveness. It is considered that the results of the study will be useful for similar studies in Turkey. It is recommended that the number of independent variables is increased in future studies and the study period includes longer periods. Novel studies could be realized with expansion of the study period and using different analysis methods.